

tičnega človeka za svojo centralno idejo in osebni etos ni tako programatična, kakor je hrepenenje dogmatične religioznosti po novem univerzalizmu. Bistva pa ne izpreminja priznanje, da novi etos, za katerega se človek bori, ne razodeva še tiste življenjske dinamike, kot jo krščanski. Na njegovih temeljih stoji stavba mogočne tradicije in deloma sodobne kulture. Svobodno mislečemu človeku je jasno, da vrednotenje kulturnih vrednot ni vprašanje svetovnega nazora, temveč tvornosti.

Današnji duhovno ustvarjajoči svet razodeva pomanjkanje tvornosti. Programatičnost nikakor še ni lek za opešano tvorno silo, priča le o človekovih naporih, kako rad bi izoblikoval vsebino v novi podobi. Ekspresionizem, neorealizem, surrealizem, intelektualizem itd. so le programi, ki se vrste s filmsko naglico. Večna skrivnost umetnin je upodabljanje velikih in globokih doživetij v vidnem, realnem svetu. Ta novi realni svet odkriva človeku one talne resnice njegove človečnosti, ki mu govorijo o herojstvu duha. Umetniško ustvarjanje je tesno spojeno z življenjem, opaja človeško dušo z radostjo, razplamti v njej ljubezen do življenja. Če so narodi od nekdaj oboževali umetnost ter so v umetniku slutili divinatorično silo, izvira to nagnjenje iz zavesti, da je umetniško ustvarjanje najsvobodnejši čin človekov. Kakor je umetnost tesno spojena s snovjo, da vpliva nanjo, tako se v njej oblikuje talna resnica snovi. Če sodobni umetnik ne razodeva še aktivnosti in ne stoji več v „areni življenja“, je znamenje, da ni velike tvorne sile, ki je zajela smer ter sodobniku odkrila smisel njegovega bitja in teženj.

Svobodno misleči človek ve, da se tvorna sila ne dá priklicati, niti se ji dá narekovati: tako bodi! Le globoko doživetje centralne ideje, v njenih simbolih oblikovano, bo zopet oživilo herojstvo Duha.

Poslušati vest, tajno besedo centralne ideje, ki živi v snovi, izražati jo in se boriti zanj, to je pot človeka v tej prehodni dobi.

ZIMSKA ELEGIJA

ANTON OC V I R K

Tihi so dnevi in jutra od mračnosti bolna.
Rože ledene noči so, v njih sij kameni
zvezd, ki so davno zgorele, in srca so polna
mrzlega vonja spominov, v njih groza ihti.
Nočejo sanj več opojnosti zlatega čolna.

Morda se zgane nekje sredi bele tišine
šum perutnic, kot bi jeknil iz večnosti glas,

pesem prinesel bo morda, ki nikdar ne mine,
pesem spoznanja, ki ustavilo hitri bo čas.
Morda tedaj doumel bom skrivnost bolečine.

Polja so tam, ki strmijo med črne gozdove,
žalostni križi ob cestah in skritih poteh,
hiše samotne, molčeče v večerne mrakove.
Tu pa se meša med jok razuzdanosti smeh,
kriki obupni, ki mračne rotijo zidove.

Vsak osamel je sedaj sredi belega dneva.
Mož, ki pod oknom stoji in trepeče sam v mrak,
slep je in čaka na luč, ki srce naj ogreva.
Tesno bijo mimo njega koraki ob tlak,
takt, ki življenja mu tajno skrivnost razodeva.

V hišah brezdomci bežeča preštevamo leta.
Vsak izmed nas je pripravljen takoj za odhod.
Čakamo znamenja le, ki molčanja bo sveta
z večnim poljubom razklal in razprl bo svod
v zadnjo skrivnost, ki nam vsem bo takrat razodeta.

Dolge so ure sedaj in prepolne čakanja.
Vrača življenja minulega se le spomin,
muči srce in prinaša spoznanja nekdanja,
reže z bridkostjo neizprosno do duše globin.
Daleč, o, daleč so ust tvojih mehka smehljanja!

Luč sem prižgal in zastrl sem okna z zastori.
V mestu zvonjenje večerno odmeva temno.
Ti si najlepša med angelov svetlimi zbori,
psalme ljubezni mi usta o tebi pojo,
mojega srca bridkost si med zemskimi stvori.

Vetra bolijo ponoči neznana ihtenja.
Kdo je potrkal na vrata, povej mi, si ti?
Morda popotnik, ki rad bi do luči življenja?
Duše nemir je, ki v ognju ljubezni gori.
Sredi noči ne usahnejo src hrepenenja.

Težke so ure, brneče za vedno v gluhoto,
nosijo v sebi spoznanja bodočih svetov?
Težki utripi so duš, ki strmijo v praznoto,
iščejo smisla življenja in večnih osnov,
težke elegične pesmi z otožno lepoto.